

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tat-8 ta' Frar, 2006

Citazzjoni Numru. 2105/1999/1

Kenneth VELLA

VS

Jason DEMICOLI u Martin James Bonavia

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Citazzjoni mressaq fl-1 ta' Ottubru, 1999, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-attur talab li l-imħarrkin, jew min minnhom, jitqiesu ħatja għall-ħabta li seħħet f'San Ġiljan, fit-28 ta' Mejju, 1999; li jiġu likwidati d-danni li huwa ġarrab fl-istess ħabta; u li l-imħarrkin, jew min minnhom, jiġu kundannati jħallsuh l-ammont hekk likwidat;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrekk Jason Demicoli fl-10 ta' Mejju, 2000, li biha ċaħad li hu kien jaħti għall-ħabta u waħħal kemm fl-attur u kif ukoll fl-imħarrekk l-ieħor għal dak li ġara;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrek Martin James Bonavia fl-1 ta' Awissu, 2000, li biha ċaħad li huwa kien jaħti għall-ħabta u waħħal fl-imħarrek l-ieħor Demicoli li qabad u qasam il-karreġgata u daħal fuqu;

Rat ir-rikors imressaq mill-attur fit-3 ta' Awissu, 2000¹, li bih talab li n-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrek Demicoli titneħħa mill-atti tal-kawża billi ddaħħlet wara ż-żmien;

Rat il-provvediment tagħha tat-30 ta' Jannar, 2001², fuq talba magħmula mill-imħarrek Demicoli f'rikors tiegħu tat-3 ta' Awissu, 2000³, li bih hija ħalliet lill-imħarrek Jason Demicoli jikkontesta l-kawża;

Rat ix-xhieda mogħtija mill-partijiet u x-xhud imressqin minnhom;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat li l-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza billi baqgħet ma tressqet l-ebda talba oħra għall-produzzjoni tax-xhud Loris Scardino, kif saret għalih rizerva waqt is-smiġħ tal-10 ta' Ġunju, 2003;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għal danni minħabba ħabta bejn karozzi. L-attur jgħid li l-ħsara li ġarrbet il-vettura tiegħu f'ħabta f'San Ġiljan għandhom jagħmlu tajjeb għaliha l-imħarrek l-oħrajn, jew min minnhom, u dan għaliex huma baqgħu deħlin fih wara li kienu l-ewwel ħabtu ma' xulxin;

Illi ż-żewġ imħarrek, għal raġunijiet differenti, jiċħdu li huma jaħtu għall-ħsarat imġarrbin mill-karozza tal-attur;

¹ Paġ. 25 tal-proċess

² Paġġ. 47-54 tal-proċess

³ Paġ. 37 tal-proċess

Illi l-fatti ewlenin li joħorġu mill-atti tal-kawża juru li fit-28 ta' Mejju, 1999, għall-ħabta tas-19.15, kien qed isuq vettura tal-għamla *Fiat Punto Cabrio*, reġistrata LAF-064 f'isem wieħed Jesmond Grech. Kien waqaf f'tarf it-triq li toħroġ minn Triq Spinola għal go Triq Reġjonali fi ħsiebu jmur lejn Saint Andrews. Dak il-ħin, ftit 'il bogħod minnu, seħħet ħabta bejn il-karozza misjuqa mill-imħarrek Demicoli u dik misjuqa mill-imħarrek Bonavia fi Triq Reġjonali, qrib San Ġiljan, hekk kif iż-żewġ karozzi kienu ħarġu minn mina. Mal-ħabta, l-karozzi misjuqa mill-imħarrek baqqgħu deħlin fil-karozza li fiha kien hemm l-attur u tefgħuha mal-ħajt ta' biswit fejn kienet. L-imħarrek Bonavia kien qed isuq il-vettura tal-għamla *Opel Corsa*, reġistrata AAL-195, filwaqt li l-imħarrek Demicoli kien qed isuq vettura tal-għamla *Fiat 126Bis*, reġistrata CBD-191;

Illi l-imħarrek Demicoli u Stephania Chircop, li kienet riekba miegħu, garrbu grieħi ħfief. Demicoli ried joħroġ minn Triq Reġjonali u jinzel San Ġiljan, minn triq li kienet tiġi fuq in-naħa tax-xellug tiegħu. Il-ħsara li garrbet il-karozza li kien qed isuq l-attur kienet fuq in-naħa tax-xellug u fuq quddiem kollu tagħha, u kif ukoll fuq il-parti ta' quddiem tan-naħa tal-lemin tagħha sal-bieba tas-sewwieq; f'dik misjuqa mill-imħarrek Bonavia l-ħsara kienet fuq quddiem u fuq in-naħa xellugija tal-bagoll ta' wara; filwaqt li l-ħsara fil-karozza misjuqa mill-imħarrek Demicoli kienet fuq wara⁴. Mad-daqqa, il-karozza misjuqa minn Demicoli daret tħares lejn mnejn kienet ġejja. Fit-2 ta' Ġunju, 1999⁵, sar *survey* fuq il-vettura misjuqa mill-attur fil-post fejn din kienet qegħda tissewwa⁶. Il-kawża nfetħet f'Ottubru tal-1999;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' dritt marbuta mal-każ, jibda biex jingħad li l-ħabta seħħet fuq triq ewlenija, fil-konfront tat-triq minn fejn kien ħiereġ l-attur, iżda ma jidhirx li huwa kontestat li meta l-karozzi tal-imħarrek baqqgħu deħlin fuq il-karozza tal-attur, dan kien

⁴ Ara l-iskizz f'paġ. 9 tal-proċess

⁵ Dok f'paġġ. 90-1 tal-proċess

⁶ Xhieda ta' Alfred Farrugia 8.5.2002, f'paġ. 98 tal-proċess

wieqaf fuq is-sinjal tal-waqfien⁷. L-imħarrek Demicoli jixli kemm lill-attur u kif ukoll lill-imħarrek l-ieħor bil-ħtija għall-ħabta, filwaqt li l-imħarrek Bonavia saħansitra jixli lill-imħarrek l-ieħor Demicoli bi ħtija ta' dak li seħħ. L-imħarrek Demicoli ma wera bl-ebda mod kif l-attur kien jaħti għal dak li seħħ, u lanqas ressaq xi argument jew sottomissjoni f'dan is-sens meta saret it-trattazzjoni tal-kawża. Minn dak li ħareġ ukoll mod ieħor mill-atti⁸ tal-kawża, ma jidher bl-ebda mod li l-attur kien jaħti għall-ħabta u t-tiftix għall-ħtija jrid isir fiż-żewġ imħarrek jew min minnhom. Dan għaliex huwa ma għamel xejn li seta' wassal biex iż-żewġ sewwieqa jaħbtu: il-ħsara li ġarrbet il-karozza misjuqa mill-attur kienet ir-riżultat waħdien tax-xorti ħażina tiegħu li dak il-ħin inzerta wieqaf fejn kien;

Illi għal dak li jirrigwarda l-ħtija tal-ħabta, jidher li parti siewja tal-konsiderazzjoni tintrabat mal-manuvra li għamel l-imħarrek Demicoli. Dan jingħad għaliex jeħtieġ jiġi sewwa stabilit fejn kienet tassew il-karozza misjuqa minn Demicoli meta seħħet il-ħabta mal-karozza misjuqa minn Bonavia. Dwar dan il-fatt hemm nuqqas ta' qbil fil-provi mressqin. Huwa minnu li Demicoli kien għaddej 'il quddiem tal-vettura misjuqa mill-imħarrek l-ieħor Bonavia. Il-kwestjoni hija dwar jekk huma kinux qegħdin jinsaq fuq l-istess karregġata jew kinux fuq karregġati differenti. Minħabba li l-ewwel daqqa ngħatat lill-karozza misjuqa minn Demicoli fuq in-naħa ta' wara tagħha minn dik misjuqa minn Bonavia, id-determinazzjoni tal-ħtija għal dik il-ħabta u l-ħsara li ġarrbet il-karozza tal-attur b'effett ta' hekk tiġi tiddependi ħafna mill-qagħda tal-imsemmija żewġ karozzi fil-konfront ta' xulxin;

Illi l-fatt ewlieni li wieħed irid iżomm quddiem għajnejh huwa li l-karozza misjuqa minn Demicoli ntlaqtet mill-karozza misjuqa mill-imħarrek l-ieħor Bonavia fuq wara u dan meta ż-żewġ vetturi kienu sejrin fl-istess direzzjoni. Dan il-fatt jitfa' preżunzjoni ta' ħtija fuq Bonavia għaliex f'każ ta' ħabta b'hal din, huwa dejjem is-sewwieq tal-vettura ta' wara li għandu jinżamm responsabbli għall-

⁷ Xhieda tal-imħarrek Bonavia 22.10.2001, u ta' Charles Chircop 8.5.2002, f'paġġ. 76 u 108 tal-proċess

⁸ Xhieda ta' PS441 Micallef 21.5.2001, f'paġ. 67 tal-proċess

ħabta, billi huwa jmissu jżomm “*a proper lookout*” ta’ dak li jiġri quddiemu, iżomm bogħod biżżejjed bejnu u l-karozza li tkun qegħda tinsaq quddiemu, u jkun f’qagħda li jista’ jieħu miżuri f’waqthom biex jevita l-ħabta mal-karozza ta’ quddiemu⁹;

Illi, madankollu, mhux kull sewwieq li jaħbat ma’ karozza li tinzerta quddiemu x’hin isseħħ il-ħabta tabilfors jirriżulta ħati ta’ dik il-ħabta: dan isseħħ meta s-sewwieq ta’ quddiem ifettillu jibdel il-korsija u jidħol f’dik tas-sewwieq li ġej minn warajh¹⁰ għall-għarrieda u jaħsad lil dan. Dan jgħodd ukoll f’każ li s-sewwieq ta’ quddiem ikun għamel sinjal li sejjer jaqleb il-korsija jew ser idur għal xi ġenb¹¹, u dan billi l-mixegħla waħedha tal-*indicator* m’hijiex liċenzja li tagħti jedd assolut lis-sewwieq li jkun u teħilsu minn kull responsabbilta’ rigward kull min ikun ġej warajh. It-tħaddim tal-*indicator* huwa miżura għaqlija ta’ sewqan responsabbli, li madankollu mhix aktar minn turija tal-intenzjoni tas-sewwieq dwar dak li feħsiebu jagħmel f’distanza raġonevoli ’l quddiem. Fuq kollox, min ikun qiegħed jibdel karreġgata, għandu jerfa’ r-responsabbilta’ li jagħmel dan b’għaqaq, fi żmien xieraq minn qabel, u b’qies ta’ min jista’ jkun warajh¹²;

Illi, kif ingħad, il-prova li s-sewwieq ta’ quddiem wettaq manuvra bħal din irid iressaqha s-sewwieq li kien ġej minn wara. F’din il-kawża, din hija d-difiża waħdanija li ressaq l-imħarrek Bonavia. Huwa jixli lill-imħarrek Demicoli li daħal fil-korsija tiegħu minn dik ta’ barra u mbarralu l-mogħdija b’mod li ma setax jevita l-ħabta. Biex tirnexxi din id-difiża, l-imħarrek Bonavia ried iġib provi xierqa u tajbin biżżejjed, u mhux joqgħod fuq sempliċi allegazzjoni. Il-prova ta’ l-imħarrek Bonavia hija l-verżjoni li huwa ta lill-Pulizija minnufih wara l-ħabta u baqa’ jżomm magħha. Min-naħa l-oħra, dik il-verżjoni hija kontradetta minn Demicoli u ż-żewġ xhud tiegħu. B’żieda ma’ dan, hemm il-fatt li l-ħsara fil-karozza misjuqa minn Demicoli kienet biss fuq wara. Kieku Demicoli kien tassew fuq in-naħa tal-

⁹ P.A. AJM 3.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Atlas Insurance Agency Ltd. vs Charles Sciberras*

¹⁰ P.A. TM 7.7.2004 fil-kawża fl-ismijiet *GasanMamo Insurance Ltd. vs Paul Portelli*

¹¹ App. Krim. Inf. DS 29.3.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Il-Pulizija vs Mario N. Grech*

¹² P.A. GV 27.6.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Raymond Paçe et vs Antoine Bartolo et*

Iemin quddiem il-karozza misjuqa minn Bonavia u qaleb il-karreġgata lejn ix-xellug, wieħed kien jistenna li jkun hemm xi ħsara fuq in-naħa tax-xellug tal-karozza misjuqa minn Demicoli;

Illi, min-naħa l-oħra, l-kliem tal-attur dwar il-mod li bih Demicoli wettaq il-bidla lejn ix-xellug tiegħu huma sinjifikanti: huwa jgħid li l-karozza CBD-191 (jigifieri dik misjuqa minn Demicoli) “qabdet u kisret fuq ix-xellug sabiex tinzel minn triq Spinola”. L-imħarrek Bonavia wkoll jisħaq li kien qiegħed isuq għal triqtu fuq il-karreġgata ta' ġewwa u li l-karozza misjuqa minn Demicoli kienet fuq il-karreġgata ta' barra. Dan ma jaqbilx mal-verżjoni mogħtija mill-imħarrek Demicoli¹³ u x-xhud tiegħu, li jgħidu li kienet il-karozza misjuqa minn dan li, fil-fatt, kienet fuq dik il-karreġgata ssegwi dik misjuqa minn wieħed Charles Chircop sa minn meta l-karozza misjuqa minn Demicoli kienet għadha taħt il-mina¹⁴;

Illi fid-dawl ta' dawn iċ-ċirkostanzi, l-Qorti ma tistax tasal b'ċertezza għal sejbien ta' ħtija esklussiva f'xi wieħed miż-żewġ imħarrek. Iż-żewġ verżjonijiet fihom mis-sewwa u għandhom ukoll punti oskuri. L-ebda prova ma tressqet minn xhud indipendenti. F'każ bħal dan, u b'ħarsien tar-regola miġjuba fl-artikolu 1050 tal-Kodiċi Ċivili, jidher għaqli li l-Qorti timxi mal-massima li meta l-ħtija ma tistax titqassam b'ċertezza, għandha tinqasam bejn dawk ħatja f'ishma ndaqs¹⁵;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti qegħda ssib li ż-żewġ imħarrek jaħtu ndaqs għall-ħsarat imġarrbin mill-karozza misjuqa mill-attur;

Illi għal dak li jirrigwarda **l-likwidazzjoni tad-danni mġarrbin**, jingħad li l-attur ressaq prova dwar l-entita' tal-ħsara li ġarrbet il-karozza li kien qed isuq. Din il-prova hija fis-sura ta' *survey report* dettaljat li jagħti ħjiel ukoll tal-ispejjeż li kellhom jintefqu biex saru t-tibdiliet ta' partijiet mill-karozza, t-tiswijiet u l-prezz tax-xogħlijiet ta' tiswija u

¹³ Xhieda tiegħu 31.5.2002, f'pagġ. 116-8 tal-proċess

¹⁴ Xhieda ta' Stephania Chircop 8.5.2002, f'pagġ. 102 tal-proċess

¹⁵ App. Inf. 22.11.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Elmo Insurance Agency Ltd. noe vs Carmel Vella Clark*

lostru, u kif ukoll il-kiri ta' karozza oħra sakemm idumu għaddejnin tali xogħlijiet. Hadd mill-imħarrkin ma ressaq xi kontestazzjoni għal dawn id-danni. Il-Qorti tqis li l-ammont ta' danni hekk imfissrin fl-imsemmi rapport jaqblu mal-għamla ta' ħsara li tissemma mill-Pulizija fir-rapport tagħhom tal-ħabta;

Illi billi l-imsemmi rapport gie konfermat bil-ġurament, il-Qorti tqis li għandha toqgħod fuqu bħala fatt pruvat u aċċettabbli. Għalhekk, il-ħsara fil-karozza misjuqa mill-attur qegħda tiġi likwidata fis-somma ta' elfejn disa' mija u sebgħin Lira Maltija (Lm 2970), liema somma jridu jagħmlu tajjeb għaliha ż-żewġ imħarrkin f'ishma ndaqs;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba tal-attur u tiddikjara li l-ħsara mgarrba fil-karozza misjuqa minnu tal-għamla *Fiat Punto Cabrio* reġistrata LAF-064, fil-ħabta li seħħet f'San Ġiljan fit-28 ta' Mejju, 1999, jahtu għaliha ż-żewġ imħarrkin flimkien u f'ishma ndaqs bejniethom, u għalhekk għandhom jagħmlu tajjeb għal dik il-ħsara;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u qegħda tillikwida l-ħsara mgarrba mill-imsemmija karozza misjuqa mill-attur fis-somma ta' elfejn disa' mija u sebgħin Lira maltija (Lm 2970);

Tilqa' t-tielet talba attriċi u qegħda tikkundanna lill-imħarrkin iħallsu lill-attur is-somma ta' Lm 2970 f'ishma ndaqs bejniethom, flimkien mal-imgħaxijiet legali fuq l-isemmija somma b'effett mil-lum sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tiċħad l-eċċezzjonijiet taż-żewġ imħarrkin bħala mhux mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt; u

Tordna li l-ispejjeż tal-kawża jitħallsu mill-imħarrkin nofs ($1/2$) kull wieħed.

Moqrija

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----